

Etätyön aluetaloudelliset vaikutukset ja niiden mittaaminen – monipaikkaisuuden nettotulovirrat

Olli Lehtonen

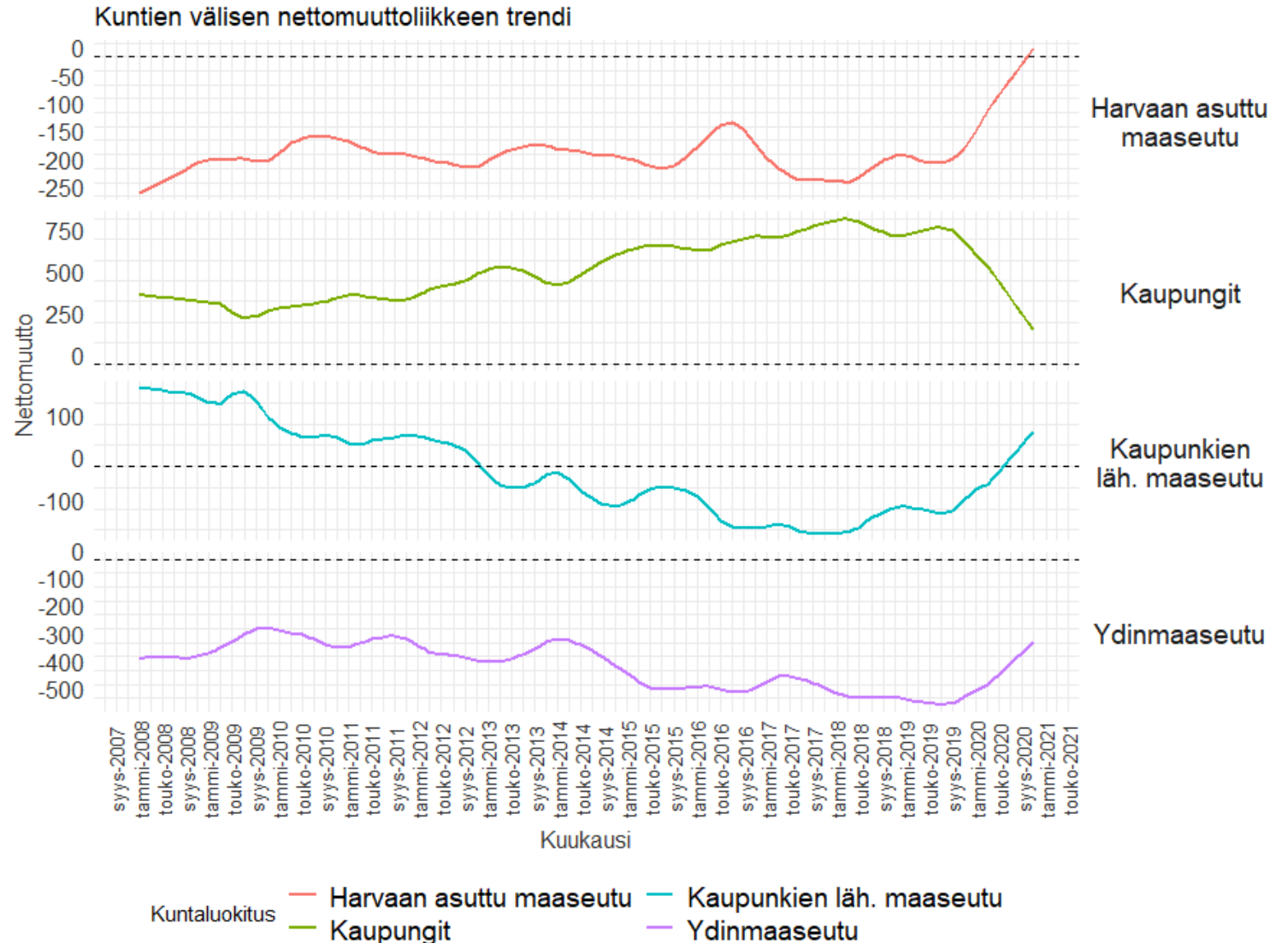
Erikoistutkija, Luonnonvarakeskus

Tutkijatohtori, Itä-Suomen yliopisto

Koronapandemia avasi eräänlaisen potentiaalisen tulevaisuuskuvan

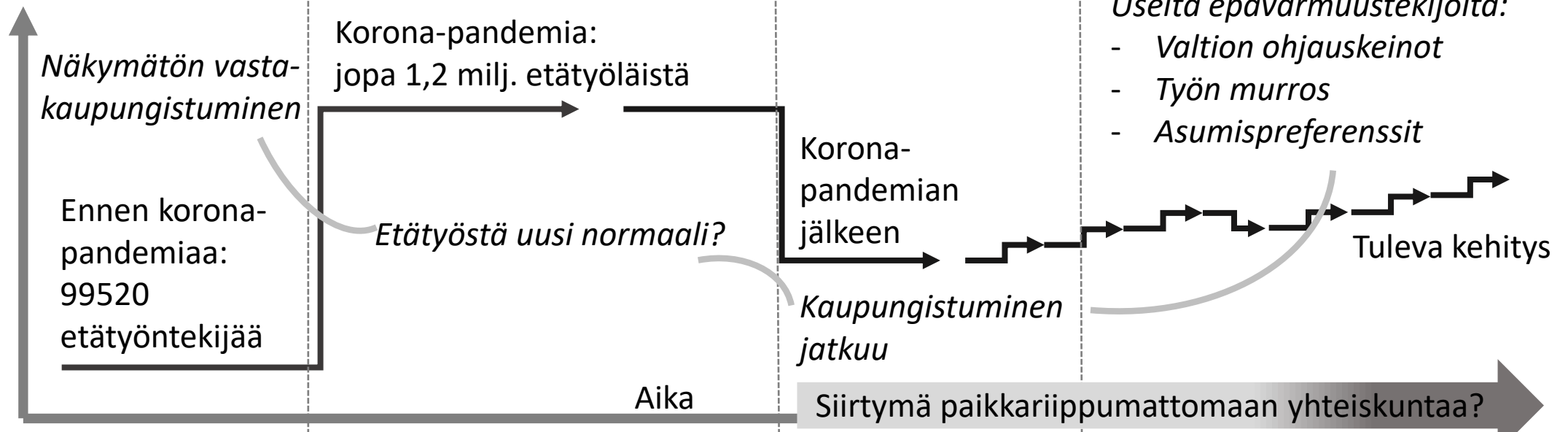
- Koronapandemian aikana harvaan asutun maaseudun trendissä tapahtunut suuri muutos ja kuntaluokan muuttotappiot ovat kääntyneet muuttovoitoksi
- Kaupunkien muuttovoitto on pienentynyt merkittävästi
- Myös muissa maaseutuluokissa nettomuuton kehitys on ollut myönteistä

Koronakevät on tarjonnut mahdollisuuden kurkistaa tulevaisuuskunaan, jossa entistä suurempi osa ihmisistä elää monipaikkaisesti useammassa kuin yhdessä asunnossa ja työskentelee **paikkariippumattomasti** etäällä varsinaisesta työpaikasta.

Siirtymä hyvinvointitalouteen?

Monipaikkainen asuminen (Etätyön / joustotyön suosio)

Siirtymä paikkariippumattomaan yhteiskuntaan?

Muuttoliike

Kuntien välisen muuttoliikkeen syyt liittyvät pääasiassa työhön ja opiskeluun

Kuntien välisen muuttoliikkeen syyt liittyvät asumiseen

Kuntien välisen muuttoliikkeen syyt liittyvät pääasiassa työhön ja opiskeluun

Asumiseen ja elämänlaatuun liittyvät tekijät nousevat työn ja opiskelun rinnalle kuntien välisessä muuttoliikkeessä

Aluekehityksen suunta

Voimakkaasti keskittävää (kaupungistuminen)

Hajauttavaa

Keskittävää (kaupungistuminen)

Monipaikkaistuvaa ja eriyttävää

Elinkeino-politiikan päätavoite

Työpaikat (elinvoima, veto- ja pitovoima)

Työpaikat (elinvoima, veto- ja pitovoima)

Työpaikat (elinvoima, veto- ja pitovoima)

Työpaikat, asuinalueiden houkuttelevuus ja **hyvinvointi**

Ennen koronaa paikkariippumattomuus on ollut ”marginaalinen” ilmiö työelämässä

- Osa-aikainen paikkariippumattomuus on yleistä – vuonna 2018 säännöllisesti etätyötä teki runsas viidennes palkansaajista ja satunnaisesti 14 prosenttia (Työolobarometri 2019).
  - Vuonna 2018 oli etätyössä päivittäin tai viikoittain pääasiassa ylemmät toimihenkilöt (27%) tai valtiolla työssäkäyvät (34%) (Työolobarometri 2019).
  - 519 000 henkilöä tekee vähintään kuukausittain etätyötä (21 % työllisistä)
  - 321 000 henkilöä tekee vähintään viikoittain etätyötä (13 % työllisistä)
- **Täyspäiväisiä paikkariippumattomia** on vähän - päivittäin etätyötä tekeviä on kuitenkin vain **3 prosenttia palkansaajista**. (Työolobarometri 2019).
  - Tämä osuus kasvanut vain 1 prosentin vuodesta 2012. (Työolobarometri 2019).
- Päivittäin etätyötä tekevien osuus vastaa melko hyvin **todennäköisesti monipaikkaisia** työssäkävijöitä, joiksi luokitellaan ne, jotka käyvät asuinpaikastaan yli 100 km etäisyydellä työssä.
  - yli 100 km etäisyydellä työssäkäyviä on noin **75 000, joka vastaa noin 3,6 prosenttia työllisistä** tarkasteluaineistossa.

Tavoitteena kuvata monipaikkaisuuden tulovirtoja

- Viime aikoina Suomessa on paljon puhuttu kaksoiskuntalaisuudesta ja sen merkityksestä erityisesti vapaa-ajan asutusta runsaasti sisältäville kunnille.
  - Taustalla se, että Suomessa ansio- ja pääomatulon verotus on sidottu kotikuntaan – kiinteistövero sijaintikuntaan.
  - Ei ole tietoa, miten etätyö vaikuttaa kuntien välisiin tulovirtoihin.
- Tarkastellaan etätyöhön liittyvää kuntien välistä tulonsiirtoa osana monipaikkaisuuden nettotulovirtaa Suomessa:
  - Millaisia ovat monipaikkaisuuden nettotulovirrat nykyään Suomessa?
  - Mikä on etätyön merkitys näissä tulovirroissa?
  - Miten ne jakautuvat alueellisesti kuntiin?
- Monipaikkaisuuden tulonsiirtoihin liittyy kunnissa pendelöinnin nettotulovirta sekä nettokiinteistöverotus.
  - Näihin liittyviä liikkuvuuden muotoja kuvataan kodin ja työpaikan välisillä työmatkakorvauksilla, työasunto- ja työhuonevähennyksillä sekä ulkopaikkakuntalaisilla kesäasukkailla.
  - Lisäksi monipaikkaisuuden tulonsiirtoon liittyy valtionosuudet (lisät: syrjäisyys, asukastiheys, kotikuntakorvaus)
  - Aineisto perustuu Verohallinnon ja Tilastokeskuksen tilastoihin.

Monipaikkaisuuden tulonsiirtoihin liittyvä liikkuvuus

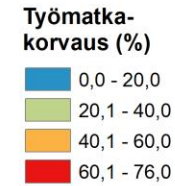
Erilaiset maantieteelliset painotukset näkyvät myös kuntaluokittain:

- Kaupunkien läheisellä maaseudulla on muita kuntaluokkia yleisempää kodin ja työpaikan välisten matkakulujen vähentäminen verotuksessa.
- Työasuntovähennys, työmatkakustannuksien ja maksimi matkakorvauksien vähentäminen verotuksessa on puolestaan yleisintä harvaan asutun maaseudun kunnissa.
- Etätyötä eli työhuonevähennystä tehdään eniten kaupungeissa.

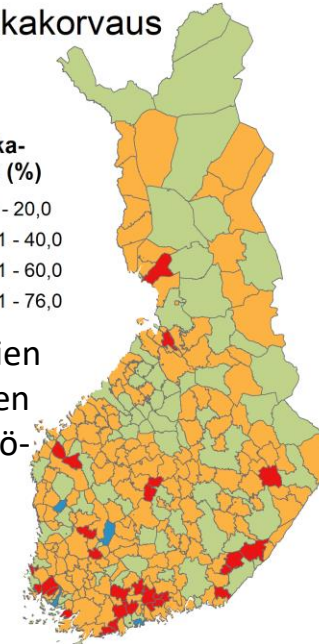
Taulukko: Monipaikkaisuuden tulovirtoihin liittyvä liikkuvuus kuntaluokittain.

Muuttuja	Kaupungit	Kaupunkien läheinen maaseutu	Ydinmaaseutu	Harvaan asuttu maaseutu	Kokoma
Matkakorvauksien saajat (%)	29,9	56,8	45,9	42,9	35,0
Maksimi matkakorvaus (%)	1,0	1,8	2,4	2,8	1,3
Työhuonevähennys (etätyö) (%)	4,5	4,0	2,7	3,0	4,2
Työmatkakustannukset (%)	1,0	1,4	1,1	1,6	1,1
Työasuntovähennys (%)	0,5	0,3	0,3	0,6	0,4
Kesäasukkaat (%)	3,2	18,3	23,8	52,6	10,1

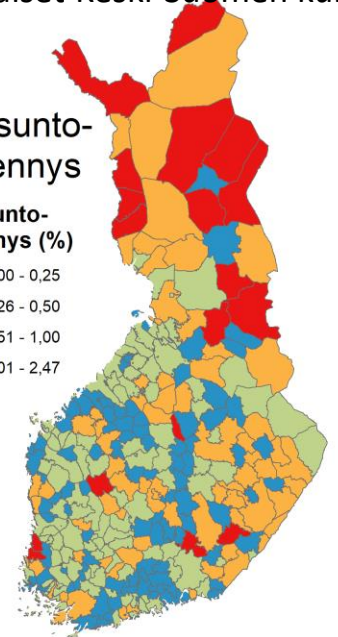
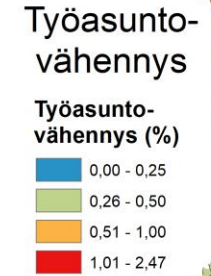
Työmatkakorvaus

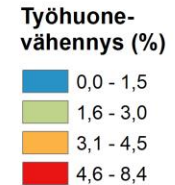
Suurimpien keskuksien ympäristökunnat hyötyvät eniten

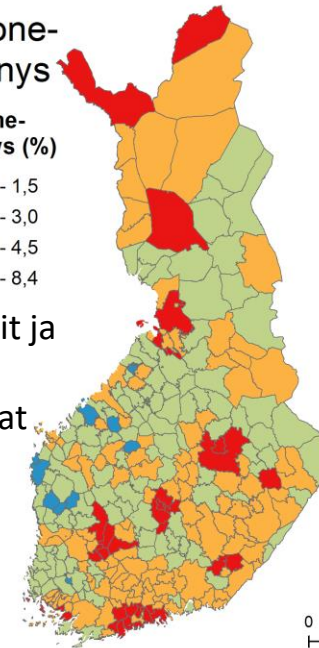
Pohjois-Suomen kunnat ja yksittäiset Keski-Suomen kunnat

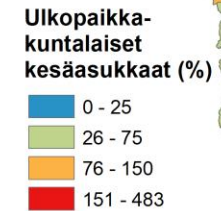
Työhuonevähennys

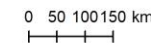
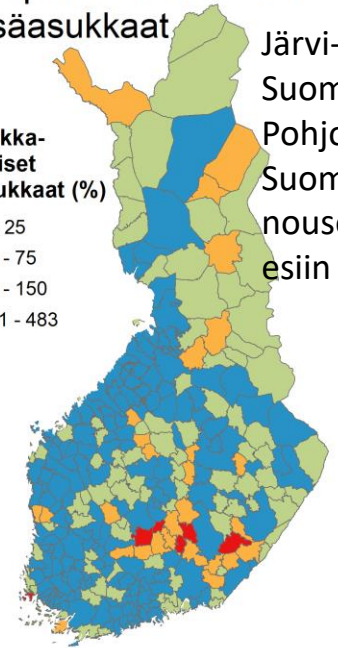
Kaupungit ja niiden lähikunnat

Ulkopaikkakuntalaiset kesäasukkaat

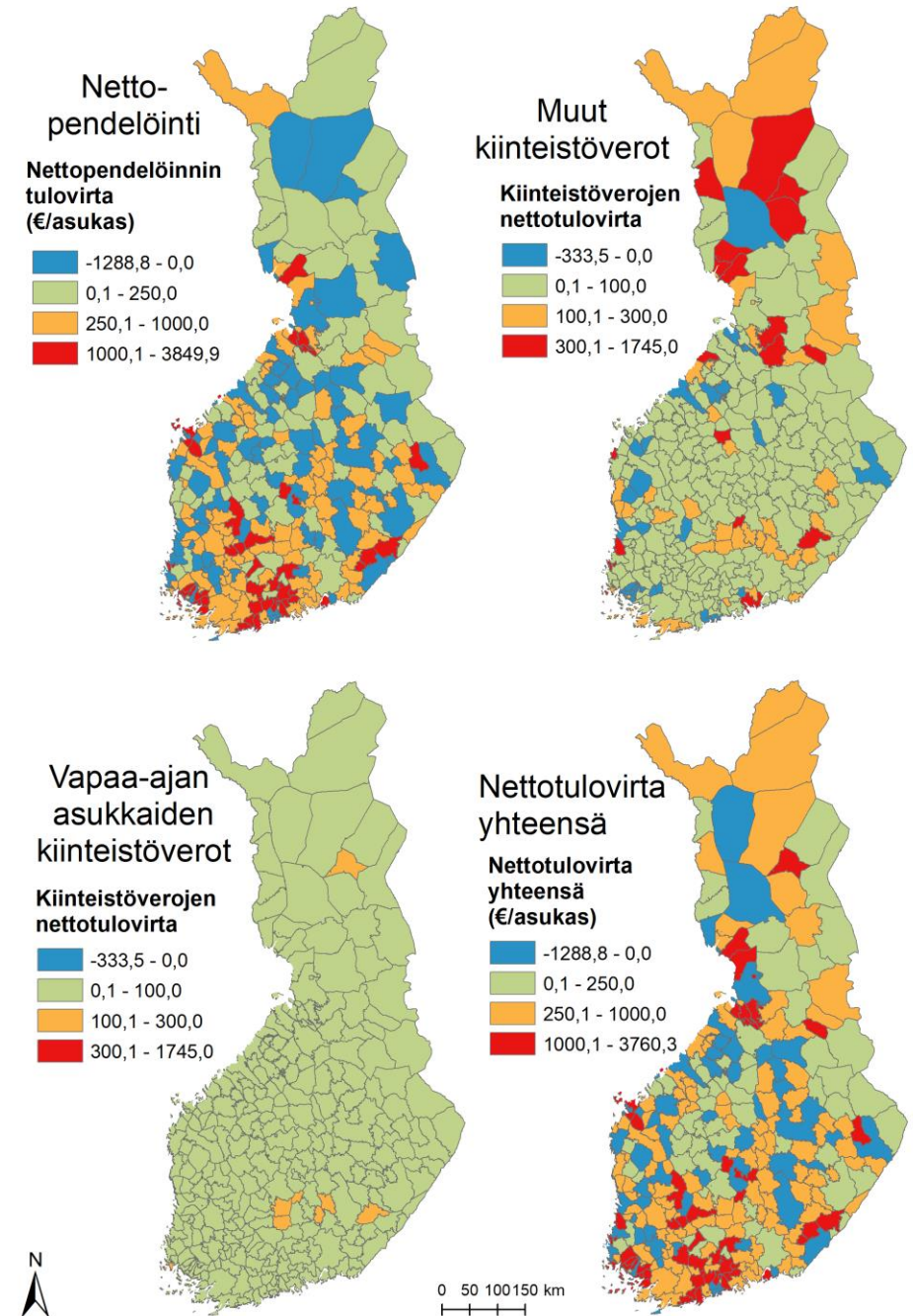

Järvi-Suomi ja Pohjois-Suomi nousevat esiin

Monipaikkaisuuden nettotulovirrat

- Suurimmat monipaikkaisuuden tulovirrat liittyvät nettopendelöintiin, jossa vaikutukset kohdentuvat erityisesti suuria kaupunkeja ympäröiviin kuntiin.
- Nettopendelöinnin tulovirran kartta muistuttaa nettotulovirran yhteensä karttaa, joka johtuu siitä, että muut monipaikkaisuuden nettotulovirrat ovat suhteellisesti nettopendelöintiä paljon pienempiä.
- Tämä näkyy myös korrelaatioanalyysistä, sillä nettopendelöinnin tulovirran ja nettotulovirran korrelaatio on hyvin voimakas (r 0,943, p -arvo $<0,001$).

Monipaikkaisuuden tulonsiirto

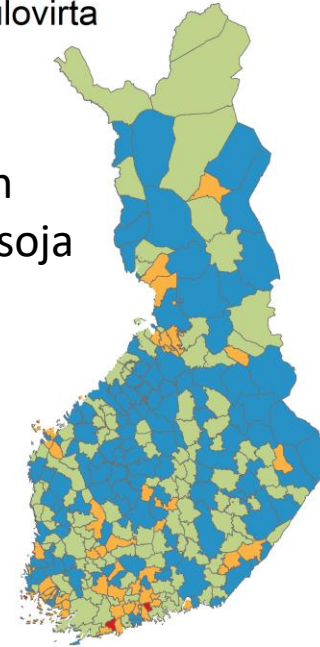
- Vähiten monipaikkaisuudesta hyötyy tulonsiirtoina kaupungit, joissa asukasta kohden tulonsiirto on 57 euroa.
- Suurimmat hyötyjät ovat kaupunkien läheisen maaseudun kunnat, joissa tulonsiirto on noin 30 kertaa suurempi kuin kaupungeissa eli 1716 euroa asukasta kohden.
- Toiseksi eniten tulonsiirrosta hyötyy harvaan asutun maaseudun kunnat ja kolmanneksi eniten ydinmaaseudun kunnat – näissäkin molemmissa monipaikkaisuuden tulonsiirto on merkittävästi kaupungeja suurempi.

Taulukko: Monipaikkaisuuden tulonsiirto kuntaluokittain.

Muuttuja	Kaupungit	Kaupunkien läheinen maaseutu	Ydinmaaseutu	Harvaan asuttu maaseutu	Kokoma
Monipaikkaisuuden nettotulovirta €/asukas	-204,3	1121,9	242,4	329,2	15,8
Monipaikkaisuuden verotuki €/asukas	252,8	567,6	455,1	426,4	320,6
Monipaikkaisuuden valtionosuudet €/asukas	8,4	26,6	121,8	696,2	61,9
Monipaikkaisuuden tulonsiirto €/asukas	56,9	1716,0	819,3	1451,8	398,3

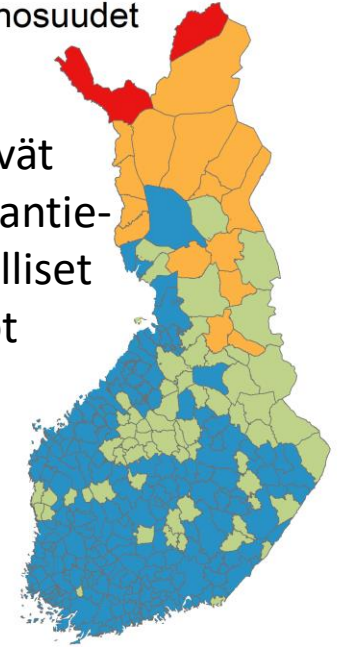
Nettotulovirta

Kuntien välillä isoja eroja

Valtionosuudet

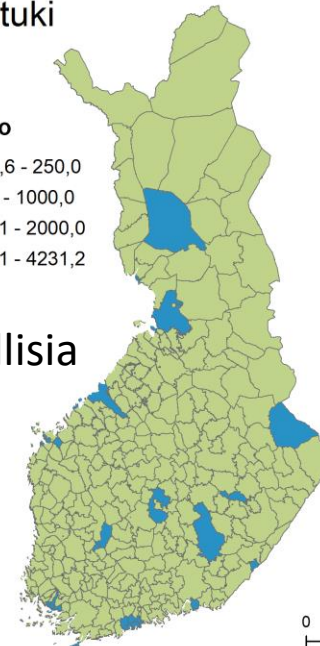
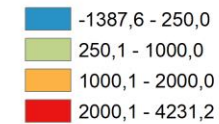
Selvät maantieteelliset erot

Verotuki

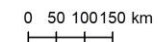
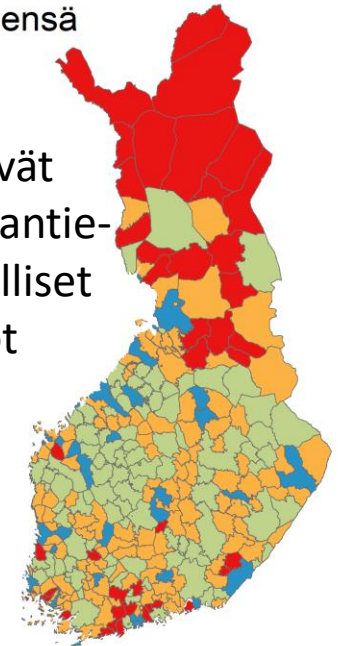
Ei alueellisia eroja

Tulonsiirto

Yhteensä

Selvät maantieteelliset erot

Etätyön merkitys nettotulovirrassa

Etätyön lisääntyminen ”parantaa” kunnan asemaa nettopendelöinnissä, joka lisää monipaikkaisuuden tulovirtaa kuntaan.

- Jos etätyötä aletaan tehdä enemmän ja pysyväksi asuinpaikaksi valitaan vapaa-ajan asunnon sijaintikunta, ovat vaikutukset merkittäviä.
- Myös työasuntovähennykseen liittyy merkittäviä vaikutuksia kunnan tulovirtaan

Kaikki liikkuvuuden muodot selittävät tilastollisesti merkitsevästi monipaikkaisuuden nettotulovirtaa.

Regressiokertoimien suuruuksissa on kuitenkin isoja eroja: esimerkiksi työhuonevähennyksen kerroin on huomattavasti matkakorvausvähennyksien ja kesäasukkaiden regressiokertoimia suurempi, mikä kuvastaa niiden isompaa merkitystä nettotulovirrassa.

Taulukko: Regressiomallin tulokset selitettäessä monipaikkaisuuden tulonsiirtoa ja nettotulovirtaa.

Selittävä muuttuja	Monipaikkaisuuden tulonsiirto		Monipaikkaisuuden nettotulovirta	
	B	Img	B	Img
Matkakustannusvähennys (%)	-61.095 (40.004)	0,055	172.403*** (52.162)	0,006
Työasuntovähennys (%)	-58.383 (66.981)	0,018	321.905*** (87.337)	0,013
Työhuonevähennys (%)	228.151*** (22.978)	0,081	177.040*** (29.960)	0,171
Matkakorvausvähennys (%)	32.133*** (2.399)	0,251	35.024*** (3.127)	0,324
Ulkopaikkakuntalaiset kesäasukkaat (%)	2.247*** (0.525)	0,116	5.435*** (0.685)	0,040
Vakio	-1695.110*** (129.269)	-	-1516.711*** (168.553)	-
Havainnot	294		294	
Selitysaste, R ²	0.556		0.523	
Korjattu selitysaste, R ²	0.548		0.514	
F statistiikka (df = 9; 283)	72.181***		63.049***	
Huom:	* p ** p *** p<0.01			

Havainnot saaduista tuloksista

- Monipaikkaisuuden nettotulovirtaa hallitsee pendelöinti
  - Asuin- ja työpaikan väliset matkakorvaukset mahdollistavat ja ylläpitävät pendelöintiä -> tulisiko painopistettä siirtää tukemaan pitkän matkan pendelöintiä?
  - **Etätyöstä on merkittävää hyötyä kunnalle** – myös toisessa päässä kunta hyötyy yhteisöverotuksen kautta kuntaan pendelöivistä
- Vapaa-ajan asumisen tulovirta ”peittyy” nettopendelöinnin alle
  - Kiinteistöverojen nettovaikutukset ovat ”paikallisia” ja ne ovat kokonaisuudessa pieniä
  - **Vapaa-ajan asunnoilla tehty etätyö hyödyttää kaupunkeja** verotuksen kautta, jotka muuten olisivat entistä suurempia ”häviäjiä” monipaikkaisuuden nettotulovirroissa
  - Verotulojen valtiosuuksiin liittyvä tasaus ei tunnista vapaa-ajan asumisen monipaikkaisuutta -> tulisiko huomioida valtiosuuksissa?
- Lisätutkimusta tarvitaan etätyön kerrannaisvaikutuksista

Olli Lehtonen

Erikoistutkija

Tutkinto

Filosofian tohtori, FT: Talousmaantieteen
dosentti

Sähköposti

olli.lehtonen@luke.fi

Puhelin

0295326024

Osoite

Latokartanonkaari 9, 00790 HELSINKI

Kiitos!